

Vragen van de leden Vliegthart (SP), Böhler (GroenLinks), Schouw (D66) en Koffeman (Partij voor de Dieren) naar aanleiding van de antwoorden van de regering op eerdere vragen van de Eerste Kamer over de Nederlandse besluitvorming omtrent de oorlog in Irak op 19 februari 2009 medegedeeld aan de minister-president (ingezonden 19 februari 2009, kenmerk 208090004)

1

De antwoorden die de regering op 19 december jl. gaf op de vragen die al vóór de zomer van 2008 waren gesteld over de Nederlandse betrokkenheid bij de oorlog in Irak, het besluitvormingsproces hierover en de evaluatie ervan, zijn niet naar tevredenheid van de vragenstellers. Kan de regering alsnog op korte termijn (6-8 weken) een volledig antwoord geven op de vragen 1, 4 (tweede deel), 5, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 26, 27 die met de antwoorden van de regering van 19 december jl. niet of niet geheel beantwoord zijn?

Vraag 1 (ingezonden 7 mei 2008): Reeds ruim voor de oorlog tegen Irak heeft president Bush laten weten dat het «a policy of my government is for Saddam not to be in office». Wanneer is de Nederlandse regering van dit Amerikaanse beleidsvoornemen op de hoogte gesteld? Heeft de Amerikaanse regering daarbij ook uitlatingen gedaan over hoe zij het vertrek van Saddam wilde bewerkstelligen? Hoe heeft de Nederlandse regering hierop gereageerd?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragrafen 3.10, 5.3, 5.10 en 7.1.2.

Vraag 4, tweede deel (ingezonden 7 mei 2008): Volgens de regering is bij het opstellen van dreigingsanalyses ook informatie gebruikt «geleverd door partner- en zusterdiensten». Expliciet werd bevestigd dat informatie afkomstig van Operatie Rockingham deel kan hebben uitgemaakt van de geleverde informatie. Werd daarbij onderscheid gemaakt tussen de informatie die via Rockingham werd geleverd of die van elders kwam? Hebben juist deze inlichtingen een belangrijke rol gespeeld in de dreigingsanalyse die de basis vormde voor de Nederlandse besluitvorming?

In hun onderlinge contacten houden samenwerkende inlichtingen- en veiligheidsdiensten hun informatiebronnen en hun werkwijze geheim. Daarom en gezien de diversiteit van alle gebruikte informatie is niet te verifiëren welk aandeel eventueel van Rockingham afkomstige informatie in de bedoelde analyses zou hebben gehad.

Vraag 5 (ingezonden 7 mei 2008): Uit de interviews die Bob Woodward met Amerikaanse beleidsmakers heeft gevoerd blijkt dat het Amerikaanse besluit om Irak aan te vallen op 13 januari 2003 definitief was. Wanneer is de Nederlandse regering hiervan op de hoogte gesteld?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragraaf 7.3.4.

Vraag 16 (ingezonden 7 mei 2008): Kan de regering aangeven welke precieze feiten en omstandigheden zich hebben voorgedaan waardoor er een verschuiving in het kabinetsstandpunt voor steun aan de aanval in Irak heeft plaatsgevonden?

Het kabinet verwacht dat deze vraag met het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak en de kabinetsreactie daarop voldoende is beantwoord.

Vraag 17 (ingezonden 7 mei 2008): Kan de regering aangeven of ontwikkelingen in Duitsland, Engeland, Frankrijk en de Verenigde Staten hebben voorgedaan waardoor een verschuiving in grondslag zich ook heeft voorgedaan?

Het kabinet verwacht dat deze vraag met het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak en de kabinetsreactie daarop voldoende is beantwoord.

Vraag 18 (ingezonden 7 mei 2008): Zo ja, welke ontwikkelingen waren dit? Waren er contacten met de genoemde regeringen dan wel relevante organen van die regeringen (zoals inlichtingendiensten) hierover?

Het kabinet verwacht dat deze vraag met het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak en de kabinetsreactie daarop voldoende is beantwoord.

Vraag 19 (ingezonden 7 mei 2008): Wanneer is de Nederlandse regering tot haar conclusie gekomen dat de huidige resoluties een voldoende volkenrechtelijk mandaat gaven? Is er hierover contact geweest met Lord Goldsmith? Zo ja, kan de Kamer inzage krijgen in deze communicatie?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragrafen 8.7 en 8.8, alsmede de kabinetsreactie. Over zijn standpunt heeft het toenmalige kabinet geen contact gehad met Lord Goldsmith.

Vraag 22 (ingezonden 7 mei 2008): Op basis van welke criteria heeft het kabinet besloten om het juridische advies te volgen dat steun geeft aan het idee dat er een adequaat volkenrechtelijk mandaat is? Van wie was dit advies afkomstig? Welke juridische en/of politieke afwegingen speelden bij deze beslissing een rol? Was het standpunt van de Verenigde Staten met betrekking tot het volkenrechtelijke mandaat van invloed op de beslissing van de regering?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragrafen 8.7 en 8.8, alsmede de kabinetsreactie.

Vraag 23 (ingezonden 7 mei 2008): Kan de regering aangeven wat de kernpunten waren uit de verschillende adviezen die de regering ter beschikking had én op welke punten die van elkaar verschilden? Heeft de regering ook volkenrechtelijk advies gevraagd van niet-departementale en/of externe adviseurs? Zo ja van wie en hoe luidden deze adviezen? Zo nee, waarom niet?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragrafen 8.7 en 8.8, alsmede de kabinetsreactie.

Vraag 26 (ingezonden 7 mei 2008): Klopt het citaat uit het NRC-artikel van Joost Oranje van 12 juni 2004 dat de Directeur Juridische Zaken van het Ministerie van Defensie dat (slechts) «een mandaterende resolutie als een grondslag zou kunnen dienen voor een rechtmatige aanval op Irak»? Zo ja, wat is er met deze conclusie gedaan?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragraaf 8.7.2.

Vraag 27 (ingezonden 7 mei 2008): Kloppen de overige cita ten uit het artikel van Joost Oranje?

Het kabinet verwacht dat deze vraag met het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak en de kabinetsreactie daarop voldoende is beantwoord. Het kabinet heeft overigens geen inzicht in de bronnen van de betrokken journalist.

2

In antwoord op de vraag hoe het Nederlandse besluitvormingsproces is geëvalueerd (vraag A1) stelt de regering dat er een verschil is tussen besluitvormingsprocessen waarbij tot uitzending wordt besloten en processen waarin tot politieke steun wordt besloten. Is de regering van mening is dat besluitvormingsprocessen waarin 'tot politieke steun wordt besloten' niet geëvalueerd dienen te worden?

Het kabinet verwacht dat deze vraag met het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak en de kabinetsreactie daarop voldoende is beantwoord.

3

Indien de regering van mening is dat besluitvormingsprocessen waarin 'tot politieke steun wordt besloten' wel geëvalueerd dienen te worden, hoe is het besluit tot politieke steun aan de inval in Irak buiten het parlement om geëvalueerd? Wat waren de belangrijkste uitkomsten van deze evaluatie?

Het kabinet verwacht dat deze vraag met het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak en de kabinetsreactie daarop voldoende is beantwoord.

4

De regering stelt dat achteraf een vergelijking heeft plaatsgevonden tussen de betrouwbaarheid en de kwaliteit van de adviezen van de betrokken inlichtingendiensten van onder andere Nederland, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk, Australië en Israël (vraag 33). Hoe heeft deze evaluatie plaatsgevonden? Wat heeft – indien plaatsgevonden – deze evaluatie opgeleverd?

In augustus 2004 heeft de Coördinator Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van Algemene Zaken samen met de AIVD en de MIVD een korte beoordeling gemaakt van het Britse 'Butler Review', het Amerikaanse 'Senate Report on Iraqi WMD Intelligence' en het Amerikaanse 'Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States'. Naar aanleiding van deze rapporten gaat de beoordeling, onder meer, in op het belang van onafhankelijke analyses van inlichtingen- en veiligheidsdiensten en adequaat gebruik van zulke analyses in beleidsvorming. De beoordeling concludeert dat het voor de beleidsvorming in Nederland van belang is ontwikkelingen in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk op het gebied van inlichtingen- en veiligheidsdiensten nauwgezet te volgen. Dit geldt volgens de beoordeling ook voor veranderingen in structuur of beleid inzake contraterrorisme en (contra)proliferatie in andere landen als gevolg van genoemde ontwikkelingen in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk.

5

Kan de regering preciezer zijn over de uitkomsten van de vergelijking tussen de betrouwbaarheid en de kwaliteit van de adviezen van de betrokken inlichtingendiensten van onder andere Nederland, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk, Australië en Israël?

Zie het antwoord op vraag 4.

6

De Nederlandse regering stelt in haar beantwoording van december jl. dat zij door de Verenigde Staten geconsulteerd zou worden alvorens de regering-Bush zijn plannen rond Irak zou finaliseren (vraag 6). Wanneer is dat gebeurd?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragraaf 7.3.4.

7

Kan de regering schetsen hoe dit proces is verlopen en in hoeverre de Nederlandse regering daarmee al dan niet invloed uitgeoefend heeft op de finale besluitvorming?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragraaf 7.3.

8

Voormalig minister De Hoop Scheffer stelde dat besluitvorming "niet totaal afhankelijk mag worden gemaakt van één veto van een permanent lid van de Veiligheidsraad." (Handelingen 2001-2002, 19 november 2002, pp. 1482-1484) Hoe sluit deze uitspraak van de voormalig minister De Hoop Scheffer aan bij de verplichting van artikel 90 Grondwet "de regering bevordert de ontwikkeling van de internationale rechtsorde"?

Zie de kabinetsreactie.

9

In de beantwoording stelt de Nederlandse regering dat een nieuwe VN-resolutie 'politiek wenselijk, maar juridisch niet noodzakelijk' was. Is de regering van mening dat de Brits-Amerikaanse aanval zonder nieuwe VN-resolutie politiek onwenselijk was? Zo niet, waar heeft de term 'politiek wenselijk' dan wel betrekking op?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragraaf 8.7, alsmede de kabinetsreactie.

10

Het nationale draagvlak voor militair ingrijpen miste, zo stelt het kabinet op pagina 4 van de "Achtergrondschets en aspecten van de besluitvorming Irak 2002-2003". Is het verlenen van politieke steun niet zoiets als erkenning van de rechtsgrond? Zo nee, kan de regering exact het verschil aangeven tussen politieke steun en erkenning van de rechtsgrond?

Zie de kabinetsreactie.

11

Het is deze leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66 en de Partij voor de Dieren onduidelijk wat nu de houding van de huidige regering is ten opzichte van mogelijke toekomstige scenario's waarin landen op basis van een soortgelijke grondslag als die van Brits-Amerikaanse inval in Irak een ander land binnenvallen. Tijdens het debat over het adequaat volkenrechtelijk mandaat van 9 en 10 juli 2007 in de Eerste Kamer stelde minister Verhagen dat hij niet uitsloot dat ook in de toekomst in een scenario als Irak bij een inval in een ander land door de Nederlandse regering steun zal worden verleend. Dit lijkt in tegenspraak met uitingen van het PvdA-Tweede Kamerlid Van Dam (NOVA 19 januari 2009) en minister Bos (De Wereld Draait Door december 2008 en zijn weblog september 2007). Volgens hen zou het huidige kabinet, op basis van het huidige regeerakkoord, in soortgelijke gevallen nu geen politieke steun verlenen. Kan de regering aangeven welke van de twee versies de juiste is, nu niet alle tijdens de formatie over 'Irak' gemaakte afspraken op papier blijken te staan?

Zie de kabinetsreactie.

12

Deze leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66 en de Partij voor de Dieren zijn benieuwd naar de juistheid van de juridische analyse en de conclusies in het memorandum van 29 april 2003 van de Directie Juridische Zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken (kenmerk DJZ/JR/2003/153). Deelt de regering de analyse en conclusies uit het memorandum? Zo niet, kan de regering aangeven op welke punten en waarom zij de juridische analyse en/of conclusie niet deelt?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragraaf 8.7.1 alsmede de kabinetsreactie.

13

De regering stelt dat "serious consequences" in VN-resolutie 1441 naar algemeen inzicht "juist ook militair ingrijpen kan inhouden." Kan de regering de uitspraak "naar algemeen inzicht" op pagina 3 van haar "Achtergrondschets en aspecten van de besluitvorming Irak 2002-2003" onderbouwen?

Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, hoofdstukken 5 en 8.

14

Heeft de regering over de juridische beoordeling van de inval in Irak extern advies ingewonnen? Zo ja, wanneer en van wie? Wat was de inhoud van dit advies? Is de regering bereid dit advies, als het schriftelijk bestaat, ter beschikking te stellen aan de Eerste Kamer?

Nee. Zie het Rapport Commissie van Onderzoek Besluitvorming Irak, paragraaf 8.7. Zie ook het antwoord op vraag 3 van de heer Van Baalen (ingezonden 20 januari 2009, kenmerk 2080910250).